

Magnetogram ni avtoriziran!

**MAGNETOGRAM
NAGOVORA PREDSEDNIKA VLADE REPUBLIKE SLOVENIJE JANEZA
JANŠE**

Na slovesni obeležitvi odločitve o slovenski samostojnosti v Poljčah, 9. november 2012

PREDSEDNIK VLADE RS JANEZ JANŠA: Spoštovani gospe in gospodje, spoštovane državljanke in državljani, člani in članice Združenja za vrednote slovenske osamosvojitve, predvsem pa spoštovane kolegice in kolegi, kateri smo bili skupaj tukaj pred 22 leti in ko vas vidim v tej dvorani in me zelo veseli, ker so praktično priložnosti redke, da se srečamo prav na današnji dan. Smo na zgodovinskem kraju in smo v zgodovinski dvorani, v teh prostorih se je zgodilo več pomembnih dogodkov, srečanj in sprejetih odločitev vezanih na čas slovenske osamosvojitve. Tukaj je bilo veliko razprav oziroma usklajevanj o nekaterih ključnih, konkretnih korakih slovenske osamosvojitve, predvsem pa o zavarovanju slovenske osamosvojitve z realno silo, ki smo ji rekli takrat priprava na varnostne in obrambne ukrepe za primer, če bo razglasitev slovenske državnosti, ogrožena. V sosednji stavbi tega istega centra je maja naslednje leto po tej odločitvi za plebiscit razširjen državni vrh Republike Slovenije takrat sprejel smernice za obrambo države, če bo napadena, dolg načrt ukrepov, ki bi bili potem, če bi dejansko prišlo do agresije samo aktivirani, pripravljeni pa že prej. Torej tisto je bila zelo pomembna odločitev, nihče ni vedel za tisti sestanek, tudi kasneje mislim, da nikoli ni prišlo do tega, da bi ta datum kadarkoli kdo obeležil. Ampak najpomembnejša politična odločitev vezana na dan slovenske osamosvojitve je bila sprejeta v tej dvorani pred 20 leti in to je bila odločitev večinskega poslanskega kluba takratnega slovenskega parlamenta oziroma skupščine. To je bil Demosov poslanski klub, ki je po tehtni razpravi, dolgi razpravi, tudi polemični na trenutke sprejel odločitev, ki je bila tudi pogumna. Tudi razumna, kot je bilo rečeno prej, predvsem je pa bila pogumna. In v teh parih minutah, ki ste mi jih namenili za ta nagovor in za kar se tudi za to čast zahvaljujem, bi rad spregovoril o dveh stvareh, o pogumu in o povezovalnosti. Ta odločitev sprejeta tukaj je bila pogumna in je bila rezultat dejstva, da se prvotni načrt Demosove koalicije, ki je zmagala na prvih svobodnih volitvah spomladi leta 1990, in sicer, da se bo Slovenija osamosvojila tako, da bo pripravila ustavo in jo potrdila na referendumu in plebiscitu in s tem aktom hkrati prišla do temeljnega državljankega in državnega akta in hkrati do seveda lastne samostojnosti. Ta odločitev oziroma akt te odločitve se je potem, ko je Demosova večina vzpostavila vlado, se je oblikovalo novo predsedstvo, ker Demos ni imel večine in ko so se začeli povsem konkretno kazati veliki problemi na relaciji do Beograda, se ta odločitev ni izkazala za realno oziroma se ta pot ni izkazala za uresničljivo, kajti za sprejem ustave je bila

potrebna dvotretjinska večina v takratni skupščini in Demos te večine ni imel, opozicija pa ni želela kaj veliko slišati o tem, da bi pristopila k temu skupnemu projektu na podlagi volilnega programa Demosa. Slovenija je bila takrat politično razdeljena. V Demokraciji to ni to nič nenavadnega. Vendar pa je bilo to v tistih časih, ko je šlo za to ali bomo dejansko postali gospodar svoje zemlje ali ne. Precej bolj resna zadeva, ta politična razdeljenost je bila v tistem času po prvih svobodnih volitvah, vezana oziroma se je nanašala na temeljno vprašanje slovenske prihodnosti. Imeli smo koalicijo, ki je zmagala na teh volitvah, ki pa ni imela dvotretjinsko večino in v programu katere je bila samostojna neodvisna suverena slovenska država. In imeli smo opozicijo, ki je šla na volitve z drugačnim programom, brez samostojne Slovenije, za nikogar. Ohlapno federacijo, konfederacijo in ti sami niso natančno vedeli kaj bi v zvezi s tem zapisali v predvolilne programe. In to je seveda pripeljalo do tehtanja, tuhtanja kaj je zdaj alternativa, če po eni poti ne gre, po kateri bi šlo, in torej v intelektualnih krogih takratnega Demosa, kjer so bili člani predsednik takratnega ustavnega sodišča, člani uredništva Nove Revije, člani poslanskega kluba Demosa, predvsem pa dr. Jože Pučnik, ki je bil predsednik koalicije Demosa in tudi po volitvah je pač dozorel predlog, da se vrstni red obrne, se pravi, da se najprej odloča o plebiscitu, o samostojni slovenski državi in da se pač ustava sprejme kasneje. To je bil predlog s katerim so pobudniki prišli pred nas tukaj, pred poslance Demosa in o tem je stekla razprava. To je bil čas v začetku novembra leta 1990, čas po polovici leta mandata nove vlade, čas ko smo, več ali manj natančno vedeli koliko je ura in v Jugoslaviji in v Evropi. To je bil čas ko smo že srečevali še posebej kolega Dimitrij Rupel, zunanji minister, predsednik takratne vlade, gospod Lojze Peterle in vsi ostali, ki so imeli stike z evropskimi politiki, ali svetovnimi politiki na različnih nivojih. Takrat smo že vedeli, da je tukaj veliko skepse. Komurkoli si omenil samostojno Slovenijo, je samo zmajeval z glavo. Ni bilo nikogar takrat v Evropi, ki bi rekel, seveda vi se boste osamosvojili in mi vas bomo priznali. Razen mogoče kakšnih politikov, ki pa na dogajanje niso imeli veliko vpliva. Od začetka novembra 1990 smo bili tudi znotraj v Sloveniji v situaciji, ki je bila ekonomsko težka. Jugoslovanska kriza ni bila samo politična, bila je tudi gospodarska, spomnite se tistih gospodarskih razmer in težav v gospodarstvu, z javnimi financami in tako naprej. Vse to je morala Demosova vlada reševati, zato, da se je kolikor toliko normalno živelo. 9. novembra 1990 smo bili tudi razoroženi, slovenska teritorialna obramba je bila ob pomoči nekaterih domačih, ki so pomagali, praktično razorožena, bili smo res brez neke resne obrambne sile, imeli smo manevrsko strukturo narodne zaščite, ki pa je bila seveda zasilna rešitev v času razorožene slovenske teritorialne obrambe. Imeli smo veliko pogumnih poveljnikov in vojakov, pa zelo malo konkretnih sredstev za obrambo. Vse to je bilo v tej dvorani pred nami, ko smo se pogovarjali o tem, kako sestaviti to alternativno pot slovenske osamosvojitve. Torej ne držijo razne ugotovitve, ki smo jih brali kasneje, kako je bila ta odločitev pravzaprav nora, da poslanci Demosa sploh niso vedeli kaj sprejemajo, da se niso pogovarjal o realnih razmerah, to seveda ne drži. Bila je zelo resna razprava, veliko pomislekov je bilo izpostavljenih, veliko odgovorov je bilo danih, veliko dilem je pa tudi ostalo. Ni bilo možno vedeti odgovorov na vsa vprašanja in tudi ravno zaradi tega dejstva, je bila ta odločitev tako pogumna. Bila je tvegana, da se je kasneje izkazalo, tudi danes, ko gledamo iz te časovne razdalje nazaj, da je bilo to samo ne razumna, da je bila to v

tistem času edina rešilna odločitev, ki smo jo imeli Slovenci na voljo, zato, da smo za relativno nizko ceno izšli iz tistega, krvavega vrtinca razpadajoče Jugoslavije, ki je takrat že trohnela in da smo lahko stopili na samostojno pot zaradi te pravočasne, pravilne in pogumne odločitve. Vse, ki ste pri tem sodelovali, tako članom prve Demosove vlade, poslancem Demosovega poslanskega kluba, pa tudi vsem poslancem takratne skupščine, ki so kasneje podprli zakon o plebiscitu pa seveda tudi temeljno ustavno listino in ostale akte, ki so nas osamosvojili. Iskrene čestitke za to pogumno dejanje. Ni bilo pomembnejše politične odločitve v zgodovinski slovenskega naroda z tako pozitivnimi posledicami, kot je bila ta. Zdaj druga stvar, ki jo velja omeniti in je ravno tako pomembna kot pogum, pa je povezovalnost. Kot sem dejal že prej, je bila Slovenija takrat politično razdeljena, ne samo po osi, siceršnjih dnevno političnih razlik, ki jih je vedno povsod v vsaki demokratični državi polno in so legitimni, ampak tudi po vprašanju našega prihodnjega življenja, ali bomo samostojni ali ne bomo samostojni, kaj bo z nami. In naslednji korak, ki je omogočil, da se je za Slovenijo ta politična odločitev dobro in srečno realizirala, uresničila, je bil korak pridobivanja širše podpore za to odločitev, širše politična podpore. Podpora med ljudmi ni bila vprašanje. Ko je dr. Jože Pučnik po tem sestanku tukaj v Poljčah odšel na neko zborovanje na Štajersko in je tam povedal za to odločitev, so ljudje v dvorani vstali in ploskali. In tudi potem ko smo odhajali na druga srečanja iz te dvorane so bili ljudje nad tem navdušeni. Ni pa bilo enakega navdušenja v slovenskem parlamentu pri političnih silah izven Demosa, padale so težke obtožbe o soliranju, o tem, da se igramo z usodo naroda in tako naprej. In seveda smo to vzeli zelo resno, stekla so pogajanja, Demosova koalicija je s celotno opozicijo potem uskladila zakon o plebiscitu, popustila praktično pri vseh vprašanjih, pri večini potrebni za ta plebiscit, pri datumu, pri mnogih stvareh, zato, da smo dobili praktično več kot dvotretjinsko podporo oziroma soglasje. Izvedli plebiscit, šli politično enotni v kampanjo in dosegli ta zgodovinski rezultat, ki mu seveda rečemo plebiscitni rezultat, čeprav to ni prava beseda, ker gre za velikansko podporo znotraj te oblike odločanja. No kljub temu pa je, kljub temu, da je Demosova koalicija zato, da doseže to enotnost pravzaprav pristala na vse predloge takratne opozicije, pa to ni pripomoglo k temu, da bi kasnejši akti, ki jih je bilo potrebno sprejeti v takratni skupščini doživeli tudi tako enotno podporo. Tako, da smo imeli potem spomladi leta 1991 na eni strani več kot 90 odstotkov ljudi za samostojno Slovenijo, po drugi strani pa pri zakonih, ki so bili nujno potrebni, zato, da bo samostojna Slovenija nastala, včasih en glas ali pa dva glasova večine pri nujnih aktih v 240 članski skupščini. Potem veste, da je šlo za las. Obrambni proračun, zakon o vojaški dolžnosti, zakon o obrambi, vse to smo sprejeli, z nekaj glasovi pičle Demosove večine. Tiste povezovalnosti naenkrat ni bilo nikjer, kljub temu, da smo te začetne korake na podlagi te povezovalne politike Demosovega silnega truda, ki ga je tukaj vložil dr. Jože Pučnik v usklajevanja naredil enotno, je bilo spomladi potem v tistem šestmesečnem roku marsikaj pod vprašanjem. Ko so bili vsi ti zakoni kljub temu sprejeti, ko je bila Slovenija pripravljena tudi na najhujše, se je ta enotnost potem ponovno pokazala nazaj in vzdržala tudi najhujše preizkušnje oziroma vojno za Slovenijo.

Zdaj ob tem ko delim z vami te spomine, si ne morem kaj, da ne bi preskočil v današnji čas. Tudi danes je Slovenija na preizkušnji, na ne tako usodni kot je bila takrat, vendar pa tudi na

zelo resni. Tudi danes gre za suverenost, vprašanje suverenosti. Takrat je šlo za vprašanje suverenosti v popolnosti, danes pa gre za vprašanje tveganja dela naše suverenosti. Takrat je šlo za našo odvisnost od Beograda, danes gre za nevarnost, da postanemo preveč odvisni od tistih, pri katerih smo se v zadnjih letih pretirano zadolžili. Veste sami, da tisti, ki je prezadolžen, ni več popolnoma samostojen v svojih dejanjih in v zvezi s tem je Slovenija danes na robu. In tudi tukaj se je ta vlada v tem mandatu po tem vzgledu povezovalnosti iz časa Demosa trudila od samega začetka, da pri teh ukrepih, ki so nujno potrebni za izhod iz krize in za dolgoročno stabilizacijo razmer v Sloveniji čim bolj uskladi tako s socialnimi partnerji kot s politično opozicijo. V veliki meri smo s socialnimi partnerji uspeli v prvem koraku, ko je šlo za nujno potrebno zmanjšanje tega drastičnega usodnega proračunskega primanjkljaja, ko smo v zadnjih letih porabili dve milijardi več vsako leto kot smo ustvarili. Žal nismo bili enako uspešni z opozicijo. Torej naš predlog za skupno partnerstvo za izhod iz krize in za razvoj je bil zavrnjen. Julija smo imeli v Državnem zboru nujni proti krizni ukrep, enoten zakon s katerim bi sanirali slovenski bančni sistem in uredili upravljanje državnega premoženja, oboje velik problem. Je to treba urediti zaradi domačih razmer, tudi zaradi zahtev naših partnerjev, ker nestabilnost Slovenije, ki je del skupnega evropskega monetarnega območja, ogroža tudi to območje. Se je treba zavedati tudi te odgovornosti. Skratka imeli smo te nujne ukrepe v proceduri. Želeli smo se dogovoriti z opozicijo tako kot jeseni leta 1990. Sestali smo se julija, zahtevali so, da ni to enoten zakon, da sta dva, da je drugačen pristop, zahtevali so, da se pogajamo še mesec ali pa dva. Pristali smo na to, Slovenija je plačala za ta odlok visoko ceno, padle so nam bonitetne ocene, bilo je težko zagotavljati likvidnost v teh časih dodatni naporji so bili, skrajni naporji so bili potrebni za to, usklajevali smo se dva meseca. Recimo o zakonu o ustanovitvi državnega holdinga je več vsebine, ki jo je predlagala opozicija v teh delovnih skupinah od vsebine, ki jo je predlagala vlada. Kljub temu sta oba zakona danes blokirana, ogrožena. Nekaj kar enostavno nima alternative, ker nimamo več časa, je pod vprašajem. Jaz upam, da bodo naslednji dnevi in tedni prinesli enak razplet, kot so ga prinesli po tistem srečanju Demosovega poslanskega kluba tukaj v Poljčah, ko je bila ta najpomembnejša politična odločitev sprejeta v zgodovini Slovenije podprta ne samo zelo široko od državljanov in državljanov, ampak tudi od ostalih političnih sil, ki v tej dvorani takrat niso bile prisotne. Mislim, da boljšega zgleda sodelovanja dela za skupno dobro, tudi popuščanja, iskanja nekih pravih kompromisov v nekem realnem času, ker če kompromise iščeš predolgo, priložnost splava po vodi. Če bi takrat Demosov poslanski klub odložil odločitev tukaj še za pol leta kot so nekateri predlagali, bi nas vrtinec jugoslovanske krize praktično pokopal. Skratka upam, da bodo naslednji tedni in meseci pokazali, da je ta svetel zgled iz tega časa, ki tvori vrednostno središče slovenskega naroda, ki slovencev ne deli, da bo za zgled dovolj močan, da ga bomo sposobni posnemati v celoti in da slovenska suverenost ne bo ogrožena. Bila bi velika škoda, da jo zapravimo potem, ko je praktično že vse najtežje bilo za nami in mislim, da nam tega prihodnje generacije ne bi nikoli odpustile. Ker pa je danes bolj trenutek spomina na čas pred 22 leti na tisto usodno odločitev, naj bo dovolj o teh aktualnih stvareh, ki nas danes pestijo. Če tiste odločitve ne bi bilo, se s temi problemi ne bi mogli ukvarjati, verjetno bi bilo vse še bistveno slabše, tudi s te plati je treba pogledat na vse skupaj. Torej še enkrat, iskrene čestitke vsem, ki ste prišli danes v to dvorano,

zato, da počastimo spomin na to obletnico, ki si ta spomin in to počastitev zasluži. Še posebej pa iskrena zahvala in čestitke vsem tistim, ki ste bili tukaj tudi pred 22 leti ko se je sprejemala ta najpomembnejša odločitev v zgodovini Slovenije.